

S E S J E I K O N F E R E N C J E

SESJA ARCHEOLOGICZNA Z OKAZJI XX-LECIA DZIAŁALNOŚCI PRACOWNI ARCHEOLOGICZNO-KONSERWATORSKICH PP PKZ

W dniach 26—29 września 1988 r. odbyła się w Warszawie Sesja Naukowa z okazji powołania w ramach Przedsiębiorstwa Państwowego Pracowni Konserwacji Zabytków pracowni archeologicznych. Z tej okazji wydawnictwo PKZ przygotowało publikację zawierającą artykuły archeologów, głównie z PKZ, omawiającą ich dorobek badawczy¹. We wstępie, będącym również wprowadzeniem do początku obrad konferencji, autorstwa dyrektora ds. naukowych PKZ, podkreślono iż powstanie zespołów archeologicznych stało się niejako uwieńczeniem realizacji założenia, jakim była budowa interdyscyplinarnego pionu badawczego w ramach tej instytucji.

Oceną dorobku archeologów z PKZ w zakresie ochrony zabytków, zajął się w referacie inauguracyjnej konferencji dr Jan Jaskanis, dyrektor Państwowego Muzeum Archeologicznego w Warszawie, podkreślając, że organizacja zespołów archeologicznych w ramach przedsiębiorstwa konserwatorskiego wynikała z jego doświadczeń i potrzeb, ze względu na nieodzowność archeologii wraz z arsenałem jej metod badawczych, służących przygotowaniu dokumentacji „przedprojektowej” i projektowej dla konserwacji obiektów i zespołów zabytkowego budownictwa oraz badań konserwatorskich stanowisk archeologicznych zagrożonych zniszczeniem.

W kolejnym wystąpieniu, autora niniejszego sprawozdania, przedstawiono historię utworzenia pracowni archeologicznych w PKZ, przypominając akty prawne związane z tym faktem oraz zwracając uwagę, że w ich założeniu przyjęto koncepcję interdyscyplinarności działania. Zasada ta stosowana jest przez archeologów zatrudnionych w PKZ konsekwentnie nie tylko dlatego, że sprzyjają jej warunki organizacyjne i obowiązek konsultacji ważniejszych prac przez kompetentnych pracowników naukowych. Wynika to przede wszystkim z coraz lepszego przygotowania kadry badawczej oraz przekonania o metodycznej konieczności takiego postępowania.

W trakcie realizacji tak wytyczonych celów ukształtował się dorobek ponad 80-osobowego zespołu (przez pracownię przewinęło się około stu archeologów), którego prace objęły niemal wszystkie okresy i problemy polskiej archeologii, od epoki kamienia (kopalnie krzemienia w Wierzbicy-Zelach w woj. radomskim, osadnictwo kultury ceramiki kultury wstęgowej rytej w Komborni-Fredopolu woj. przemyskie oraz innych), przez epokę brązu i żelaza (zespoły osad kultury łużyckiej, pomorskiej oraz z okresu późnolateńskiego i wpływów rzymskich w obrębie zbiorników wodnych Pakość, Wonieść-Osieczna, Jeziorsko, Chęciny, kopalni Bełchatów czy elektrowni Żarnowiec, jak również wielu innych stanowisk). Szczególnie poważnym dorobkiem legitymują się archeolodzy z PKZ w zakresie archeologii średniowiecza i czasów nowożytnych, poczynając od inwentaryzacji grodzisk na obszarze Pomorza Zachodniego, Śląska, Lubelszczyzny i Kielecczyzny, badań osadnictwa przedlokacyjnego i lokacyjnego ośrodków miejskich na Pomorzu Zachodnim, poprzez prace badawcze w średniowiecznych i nowożytnych miastach, w tym ośrodkach o takim znaczeniu jak: Kraków, Lublin, Zamość czy Elbląg, zespołach

¹ Badania archeologiczne Pracowni Konserwacji Zabytków, *Studia i Materiały*, Wydawnictwa PKZ, Warszawa 1988, ss. 392.

sakralnych i rezydencjonalnych (zamki, pałace, dwory). Niemal wszystkie zespoły 13 pracowni uczestniczyły w programie pn. Archeologiczne Zdjęcie Polski, pokrywając badaniami niekiedy całe województwa (np. szczecińskie) oraz uprzedzając rozpoznaniem tereny przyszłych badań szerokopłaszczyznowych. W badaniach tych wyspecjalizowały się zwłaszcza zespoły archeologów z pracowni szczecińskiej i poznańskiej. Archeolodzy z PKZ prowadzą także badania na terenie wielu krajów europejskich, tj. Jugosławii, Bułgarii, Słowacji, b. NRD, Łotwy, Norwegii a także w Egipcie, Algierii, Wietnamie, a więc niemal wszędzie tam, gdzie działają ekipy i Misje Konserwatorskie PKZ. Wyniki tych badań są przedmiotem opracowań i publikacji, niejednokrotnie przy współudziale badaczy z danych krajów.

Wśród rosnącej, choć ciągle nieproporcjonalnej w stosunku do dorobku badawczego archeologów z PKZ liczby publikacji naukowych wyróżniają się prace archeologów ze Szczecina, Gdańska, Poznania i Warszawy poświęcone zagadnieniom metodycznym lub też np. stanowiące propozycje sposobów opracowań poszczególnych kategorii masowych źródeł, jak np. ceramiki wczesnośredniowiecznej, średniowiecznej i nowożytniej. Publikacje archeologów z PKZ ukazują się zarówno w wydawnictwach tej instytucji, jak również wielu innych². Warto przypomnieć, że pierwszą, wydaną w PKZ, pozycją monograficzną była praca R. Rogosza³; Znaczną część pozycji drukowanych o tematyce archeologicznej stanowią materiały sesji i konferencji archeologicznych oraz interdyscyplinarnych, organizowanych niemal corocznie w ramach PKZ. Wypełniają one szereg tomów „Informatora PKZ” oraz „Rocznika PKZ”, jak też innych serii.

Archeolodzy z PKZ brali udział w wielu konferencjach naukowych krajowych i zagranicznych, szczególnie poświęconych problemom archeologii średniowiecza i czasów nowożytnych, badaniom miast i zabytkowej architektury. Liczne konferencje i sympozja, także międzynarodowe, jak np. w Elblągu w 1988 r., poświęcone problematyce badań miast hanzeatyckich, zorganizowali sami. Uczestniczyli też w Kongresach Archeologii Słowiańskiej, sympozjach ICOMOS i Grupy Roboczej Krajów Socjalistycznych ds. ochrony zabytków oraz innych imprezach naukowych i konserwatorskich o charakterze interdyscyplinarnym, wygłaszając referaty, m.in., w Erywaniu, Sztokholmie, Wielkim Tyrnowie, Bałcziku i in. Część prezentowanych tam prac wykonano w ramach międzynarodowego programu realizowanego przez wymienioną ostatnio organizację konserwatorską, finansowanego ze środków PKZ w planie badawczym tej instytucji.

Archeolodzy z PKZ posiadają także pewien dorobek w życiu środowisk naukowych i konserwatorskich, wyrażający się w uczestnictwie w pracach Polskiego Towarzystwa Archeologicznego i Numizmatycznego, Stowarzyszenia Konserwatorów Zabytków, ostatnio zaś Stowarzyszenia Naukowego Archeologów Polskich. Niewątpliwym i poważnym jest ich wkład w dorobek konserwatorski PKZ i polskich służb konserwatorskich, spotykający się z uznaniem środowisk krajowych i zagranicznych.

Kolejnymi pozycjami programu trzydniowej Sesji były referaty R. Mazurowskiego z PKZ w Poznaniu pt. „Środowiskowe uwarunkowania dawnego osadnictwa w dolinie środkowej Prosnys — możliwości badań szerokopłaszczyznowych”; autor dokonał podsumowania doświadczeń metodycznych wynikających z wieloletnich badań zespołu archeologów pracowni poznańskiej, jak też ich naukowych opracowań; oraz T. Nawrońskiego z PKZ w Gdańsku pt. „Problematyka badawcza miasta lokacyjnego”, w którym przedstawiono pełny, aktualny katalog metod i środków badawczych, historycznych ośrodków miejskich. W badaniach tych archeologia odgrywa od dawna stale rosnącą rolę.

W kolejnym dniu obrad wygłosili referaty: doc. dr hab. M. Brykowska z Politechniki Warszawskiej pt. „Metodologia badań archeologicznych przy obiektach architektonicznych”; doc. dr hab. J. Kruppé z IHKM PAN w Warszawie pt. „Stan i problematyka badań archeologicznych późnego średniowiecza”; mgr M. Milewska z PKZ w Warszawie pt. „Stan i problematyka badań czasów nowożytnych”; doc. dr hab. T. Poklewski z IHKM PAN w Łodzi pt. „Badania archeologiczne obiektów

² Szczególnie: Informator PKZ, Rocznik PKZ, Studia i Materiały, Materiały Szkoleniowe, Informacje Bieżące PKZ, Materiały Zachodniopomorskie, Kwartalnik Historii Kultury Materialnej i in.

³ R. Rogosz *Grodzisko wczesnośredniowieczne w Szczecinie-Mścięcinie*, Wyd. Ośrodek Informacji Konserwatorskiej PP Pracowanie Konserwacji Zabytków, Warszawa 1974, ss. 248.

